

Eglė Petronienė,
доктор філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології
філологічного факультету
Литовського педагогічного університету

Садовник-Чучвага Н. В.,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри англійської мови
факультету іноземних мов
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ФУНКЦІОНУВАННЯ КАТЕГОРІЇ РОДУ В СУЧАСНИХ ТЕКСТАХ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ: ВИСХІДНА ТА НИЗХІДНА ЗАЙМЕННИКОВА ТРАНСПОЗИЦІЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню функціонування категорії роду в сучасних британських творах жанру фентезі. Проаналізовано різні погляди на займенники як засоби вираження роду, з'ясовано закономірності функціонування категорії роду в сучасних британських творах жанру фентезі за висхідною та низхідною займенниковою транспозицією.

Ключові слова: категорія роду, концептуальна картина уявного світу, концептуальний сегмент, жанр фентезі, критерій χ^2 , коефіцієнт взаємної спряженості K .

Постановка проблеми. Існує пряма залежність словникового складу мови від світу, який оточує її носіїв. Зв'язок мови з навколишньою реальністю не обмежується матеріальними об'єктами, а поширюється й на духовну сферу життя суспільства, зокрема соціально-культурні особливості світогляду народу-носія мови. Оскільки всі мовні категорії відображають особливості концептуальної картини світу носіїв цієї мови, можна простежити зміни концептуальних домінант різних історичних періодів, дослідивши діахронічний розвиток мовних категорій.

Актуальність дослідження зумовлена інтересом до проблем граматики та семантики англійської мови та їх розгляду з погляду когнітивної лінгвістики, а також необхідністю комплексного квантитативного аналізу зв'язків між міфологічним складником ККС та її відображенням у мовних категоріях, зокрема категорії роду.

Метою статті є встановлення специфіки мовного й мовленнєвого відображення категорії роду та її ролі в експлікації концептуальної картини уявного світу (далі – ККУС).

Виклад основного матеріалу. Співвідношення семантики номінацій, їхнього роду та способу його вираження розглядається за: а) гетеронімією, б) суфіксацією, в) словоскладанням, г) займенниковою референцією, г) контекстуальною референцією. У статті ми описуємо закономірності функціонування категорії роду в сучасних британських текстах жанру фентезі за таким способом вираження, як займенникова референція, та розглядаємо явища висхідної та низхідної транспозиції.

Комплексне дослідження родової концептосфери спонукало до залучення квантитативних методів. Наявність значущих відношень встановлюємо за допомогою критерію χ^2 , який визначає наявність відповідностей і розбіжностей між розподі-

лом частот аналізованих величин [1, с. 88] та дає змогу встановити наявність зв'язку та відмежувати стандартні зв'язки від нестандартних. Ступінь і характер зафіксованих зв'язків можна встановити за допомогою коефіцієнта взаємної спряженості Чупрова K [1, с. 91].

Відбір лексичних одиниць, що репрезентують родову концептосферу сучасних творів жанру фентезі, виконувався методом суцільної вибірки з текстів таких трьох авторів, як Дж. Толкін ("The Lord of the Rings", "The Hobbit", "The Silmarillion", "The Children of Hurin"), К. Льюїс (цикл "The Chronicles of Narnia" (сім романів)) та Т. Пратчетт ("The Colour of Magic", "The Light Fantastic", "Sourcery", "Eric", "Interesting Times", "The Last Continent", "The Last Hero").

У межах вибірки у 1 817 715 слововживань у проаналізованих нами сучасних текстах жанру фентезі було зафіксовано 23 506 прикладів уживання маркованих родом номінацій, з них 18 853 – чоловічого роду, 3 565 – жіночого та 1 088 – середнього. Виходячи з суперечливої природи роду у сучасній англійській мові, у сучасному фентезі-дискурсі ми аналізували не абсолютно всі іменники, а лише іменники на позначення людей / антропоморфних істот, іменники на позначення тварин та іменники на позначення неістот і абстрактних понять, які у текстах підпадали під явище висхідної займенникової транспозиції.

Деякі автори (наприклад, М. Матіот та М. Робертс [2]) поділяють способи вираження роду на *явний* (overt) і *прихований* (covert). Під першим варто розуміти лексико-морфологічну індикацію роду, другий виражається за допомогою займенникового заміщення. Вважаємо, що прихований спосіб індикації роду не тільки властивий тим іменникам, рід яких не має формальних ознак вираження, але й є характерним засобом вказівки роду для всієї системи іменників. К.М. Попкова пропонує у поняття прихованого способу родорозрізнення включити всі іменники, рід яких не знаходить формальних ознак вираження в морфемі слова, включаючи сюди чоловічо-жіночі гетеронімічні пари. Під явним способом вираження роду, на її думку, слід розуміти в такому випадку приклади словоскладання, де роль індикатора роду виконує одна з основ, та суфіксального вираження роду [3, с. 101].

Займенники часто взагалі вважають єдиним способом родорозрізнення в сучасній англійській мові, тобто у реченнях

"The second *chelonaut* <...> looked up from the chart table and watched this in puzzlement. **His** big heroic brow wrinkled with the effort of speech" [13, с. 213] та "**Sun** won't show **her** face much today" [11, с. 78] чоловічий рід іменника *chelonaut* та жіночий рід іменника *Sun* визначається займенниками *his* та *her*. Для іменників на позначення істот займенникова референція у нейтральному контексті є регулярною (іменники на позначення осіб чоловічої статі корелюють з займенником чоловічого роду, на позначення жіночої статі – з займенником жіночого роду), іменники на позначення неістот корелюють з займенником середнього роду. Крім того, спостерігаються численні випадки нерегулярних кореляцій (традиційні та емотивні закономірності, описані вище), які можна поділити на *висхідну* та *низхідну* транспозицію (*upgrading* та *downgrading* у термінах М. Матіот і М. Робертс) [2]. Низхідна транспозиція (*downgrading*) відбувається, коли іменник на позначення живих істот корелює з *it* (емотивний зсув), а висхідна (*upgrading*) – навпаки, коли іменник на позначення неістот корелює з *he* чи *she* (традиційний зсув). Л.А. Тимпко до висхідної транспозиції також відносить випадки корелювання іменників на позначення тварин із займенниками чоловічого та жіночого родів [4, с. 43]. Хоча, на нашу думку, якщо такий іменник є елементом гетеронімічної пари або приєднує марковану родом основу, то для нього таке заміщення теж буде регулярним.

Як зазначалося вище, більшість лінгвістів погоджується з тим, що особиста зацікавленість мовця є визначним фактором родової займенникової референції, при цьому вживання займенників *he* та *she* виражає позитивне ставлення, а *it* – негативне [2; 5; 6; 7], а також *she* вживатиметься на позначення неживих об'єктів та цілих ситуацій незалежно від ставлення мовця до них, але виражаючи емоційне зацікавлення [8]. Л. Морріс підсумовує, що основною функцією займенникового роду є вираження того, яким мовець уявляє собі денотат, тобто вибір займенника залежить від прагматично-дискурсивних факторів та визначається картиною світу мовця [9, с. 288].

Отже, хоча особливості функціонування категорії роду в англійській мові залежать перш за все від граматичного устрою мови у певний період її розвитку, існують також важливі позамовні чинники, що впливають саме на цю категорію. У сукупності ці особливості виявляють специфіку мислення носіїв англійської мови. Ми вважаємо, що категорія роду в англійській мові є діахронічною константою, тобто змінюються лише шляхи її вираження у різний період, а сама концептуальна категорія в англійській мові не зникає.

Розглянемо описані способи родорозрізнення у досліджуваних текстах фантазії. Для займенникової референції було зафіксовано статистично значущу суму в десяти концептуальних сегментах: ПРИРОДНІ ЯВИЩА / ПРОЦЕСИ ($\chi^2 = 1976,85 / K = 0,29$), РІД ЗАНЯТЬ ($\chi^2 = 881,81 / K = 0,19$), МІФІЧНА ІСТОТА ($\chi^2 = 703,33 / K = 0,17$), САКРАЛЬНА СФЕРА ($\chi^2 = 247,77 / K = 0,10$), ОСУД ($\chi^2 = 67,69 / K = 0,05$), ПОДОРОЖ ($\chi^2 = 49,94 / K = 0,05$), РЕЛІГІЙНА СФЕРА ($\chi^2 = 19,16 / K = 0,03$), МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ ($\chi^2 = 7,18 / K = 0,02$), МАГІЯ ($\chi^2 = 6,04 / K = 0,02$), ГЕРОЙ / ВОІН ($\chi^2 = 5,98 / K = 0,02$).

Сім концептуальних сегментів використовують займенникову референцію для розрізнення іменників подвійного роду, тобто не підпадають під транспозицію (окрім номінацій концептуального сегмента САКРАЛЬНА СФЕРА, які позначають персоніфіковану Смерть та її супутників (висхідна транспозиція через персоніфікацію)).

Номінації двох сегментів у контексті можуть виражати декілька родів залежно від типу транспозиції. В одних випадках іменник співвідноситься з різними родовими займенниками у текстах різних авторів, в інших – у одному й тому ж тексті або навіть у одному реченні. Розглянемо ці особливості на прикладах.

Концептуальний сегмент ПРИРОДНІ ЯВИЩА / ПРОЦЕСИ. Концепт ЗВІР.

Зазвичай номінації цього концепту середнього роду:

"I tell you what!" said the Donkey brightly, "perhaps it's an animal that can't talk but thinks it can" [10, с. 144];

"A great dark-grey horse was brought to Aragorn, and he mounted it" [11, с. 260];

"I will tell Her Majesty," said the Wolf. "Meanwhile, stand still on the threshold, as you value your life." Then it vanished into the house" [12, с. 115].

Іноді бачимо, що навіть гетеронімічні номінації тварин можуть співвідноситися із займенником середнього роду:

"Then He clapped spurs to his steed and it sprang into the air, sparks corruscating from its hooves" [13, с. 158];

"A short while later he was saddling his white stallion, which lived in a stable at the back of Death's cottage; though it was crimson-eyed and had flanks like oiled silk, it was nevertheless a real flesh-and-blood horse" [13, с. 210].

За умови висхідної транспозиції номінації можуть набувати чоловічого чи жіночого роду:

"A fox passing through the wood on business of his own stopped several minutes and sniffed" [11, с. 45];

"A snake without fangs may crawl where he will" [11, с. 576];

"But the Elephant walked quietly to the river, filled her trunk with water, and came back to attend to Uncle Andrew" [10, с. 146];

"...there was nothing at all there but this old donkey with a bundle of lion-skin tied on to his back" [14, с. 72].

Іноді за умови висхідної транспозиції згадується ім'я позначеної тварини:

"Great A'Tuin the turtle comes, swimming slowly through the interstellar gulf, hydrogen frost on his ponderous limbs, his huge and ancient shell pocked with meteor craters" [13, с. 2];

"A smaller and lighter horse, but restive and fiery, was brought to Legolas. Arod was his name" [11, с. 260];

"But Strawberry, the horse, shook his head, gave a cheerful whinny, and seemed to feel better. He became quiet for the first time since Digory had seen him" [10, с. 105].

Наведемо два приклади зміни займенника у межах одного речення:

"The horse seemed to like it too; he gave the sort of whiney a horse would give if, after years of being a cab-horse, it found itself back in the old field where it had played as a foal, and saw someone whom it remembered and loved coming across the field to bring it a lump of sugar" [10, с. 109] – тут така зміна відбувається без особливої мотивації;

"Of course, no other world was carried through the starry infinity on the backs of four giant elephants, who A'ere themselves perched on the shell of a giant turtle. His name – or Her name, according to another school of thought – was Great A'Tuin; he – or, as it might be, she – wil not take a central role in what follows but it is vital to an understanding of the Disc that he – or she – is there, down below the mines and sea ooze and fake fossil bones put there by a Creator with nothing better to do than upset archeologists and give them silly ideas" [15, с. 2] – у цьому прикладі відбивається специфіка світобудови Дискосвіту.

Концепт ПТАХ загалом повторює закономірності попереднього концепту, але виявляє більше випадків зміни роду в межах одного речення чи однієї комунікативної ситуації, наприклад:

“*Look! There's a robin, with such a red breast. It's the first bird I've seen here... It almost looks as if it wanted to say something to us.*” – “*Do you know,*” said Lucy, “*I really believe he means us to follow him.*” – “*I've an idea he does,*” said Susan. “*What do you think, Peter?*”” [12, с. 71];

“*And there was such merriment that the Jackdaw himself plucked up courage again and perched on the cab-horse's head, between its ears, clapping its wings, and said*” [10, с. 130].

У складі концепту НЕБО цікавість складає висхідна транспозиція номінацій *sun* та *moon*, особливо у мовленні персонажів:

“*It is all dark, but it is not all night.*” said Ghan. “*When Sun comes we feel her, even when she is hidden. Already she climbs over East-mountains. It is the opening of day in the sky-fields*”” [11, с. 489];

“*He wondered at it, for he had almost forgotten about the Sun. Then for the last time he looked up and shook his fist at her*” [11, с. 34];

“*The moon was getting low and thin clouds were passing across her, but still they could see the shape of the Lion lying dead in his bonds*” [12, с. 187];

“*And the Moon's growing. We haven't seen him for a night or two in this cloudy weather. He's beginning to give quite a light*” [16, с. 115].

Ми також зафіксували випадок висхідної транспозиції власної назви сузір'я:

“*... and Menelmacar with his shining belt, that forebodes the Last Battle that shall be at the end of days*” [17, с. 37].

Концепт РОСЛИНА представлений висхідною транспозицією власних назв:

“*But none were more dangerous than the Great Willow: his heart was rotten, but his strength was green; and he was cunning, and a master of winds, and his song and thought ran through the woods on both sides of the river*” [11, с. 79];

“*... until the Darkening of Valinor, Telperion ceased his time of flower; and at the twelfth hour Laurelin her blossoming*” [17, с. 26].

Концепт РІЧКА також представлений виключно висхідною транспозицією власних назв, причому назви річок вжиті у чоловічому роду, а озера – у жіночому:

“*... the Bay of Balar, into which Sirion poured his water*” [17, с. 47];

“*And the River Narog rose in the falls of Ivrin in the southern face of Dor-Lómin, and flowed some eighty leagues ere he joined Sirion in Nan-Tathren, the Land of Willows*” [17, с. 114];

“*... and all the land of Himlad southward between the River Aros that rose in Dorthonion and his tributary Celon that came from Himring*” [17, с. 119];

“*Gelion was a great river; and he rose in two sources and had at first two branches*” [17, с. 118];

“*On Ivrin's lake is endless laughter. She is fed from crystal fountains unfailling, and guarded from defilement by Ulmo, Lord of Waters, who wrought her beauty in ancient days*” [17, с. 211].

Концепт ГОРА представлений єдиним випадком висхідної транспозиції власної назви:

“*Or Caradhras less cruel,*” said Gimli. “*There he stands smiling in the sun!*” He shook his fist at the furthest of the snow-capped peaks and turned away” [11, с. 199].

Зазначимо, що інші власні назви рослин, річок та гір не підпадають під транспозицію і традиційно співвідносяться із займенником середнього роду:

“*And Sauron urged the King to cut down the White Tree, Nimloth the Fair; that grew in his courts, for it was a memorial of the Eldar and of the light of Valinor*” [17, с. 274];

“*There Mount Rerir, and about it many lesser heights, stood out from the main range of Ered Lindon westward*” [17, с. 119];

“*Now at a point nearly midway in its course the stream of Adurant divided and then joined again*” [17, с. 118];

“*That was Lake Helevorn, deep and dark, and beside it Caranthir had his abode*” [17, с. 119].

Номінації концептуального сегмента МІФІЧНА ІСТОТА виявляють одну з особливостей номінацій концептів ЗВІР та ПТАХ, а саме мають неоднаковий рід у різних авторів та іноді змінюють його у процесі оповіді.

Приклади референції виключно чоловічого роду у того чи іншого автора:

“*Out flew a red-golden dragon – not life-size, but terribly life-like: fire came from his jaws, his eyes glared down; there was a roar, and he whizzed three times over the heads of the crowd*” [11, с. 18];

“*They were now silent, and as the last Elf passed he turned and looked towards the hobbits and laughed*” [11, с. 50];

“*What's happened to your precious Nazgûl? Has he had another mount shot under him?*”” [11, с. 268].

Приклади референції виключно середнього роду у різних авторів:

“*The Balrog made no answer. The fire in it seemed to die, but the darkness grew. <...> The Balrog fell back and its sword flew up in molten fragments*” [11, с. 197];

“*A basilisk lay panting in the baking shade of a rock, dribbling corrosive yellow slime. For the last five minutes its ears had been detecting the faint thump of hundreds of little legs*” [18, с. 154];

“*The chimera was an extremely rare species <...> It judged its moment carefully, kicked away with its talons, folded its leathery wings and plummeted down towards its victim*” [18, с. 158].

“*But perhaps if he [Eustace] had known something about dragons he would have been a little surprised at this dragon's behaviour. It did not sit up and clap its wings, nor did it shoot out a stream of flame from its mouth*” [19, с. 72].

Приклади різного роду однакових номінацій у різних авторів або у одного й того ж автора можна пояснити загальними закономірностями використання займенникової референції. Наприклад, “*... for even as he [Sam] clasped it to his breast, an orc came clattering down. It was no more than six paces from him when, lifting its head, it saw him*” [11, с. 530] – у творі Дж. Толкіна за відсутності імені міфічної істоти вживається середній рід; але “*Thereupon Azog came forth, and he was a great Orc with a huge iron-clad head, and yet agile and strong. With him came many like him, the fighters of his guard*” [11, с. 638] – ця ж номінація міфічної істоти вже чоловічого роду під час використання імені.

У романі Т. Прагчетта у контексті “*Liessa sets off towards her own dragon, Laolith, who turns his great horsey head towards her*” [13, с. 117] дракон є власністю Лієсси, тобто вона виявляє особисту та емоційну приязнь до нього, тому іменник тут чоловічого роду; але у прикладі “*When he awoke a dragon was watching him; at least, it was staring in his general direction*” [13, с. 119] йдеться про Рінсвінда, для якого дракон виявляється лише одним із безлічі драконів.

З іншого боку, часто ці закономірності застосувати для пояснення неможливо. Скажімо, у таких прикладах Дж. Толкіна *"Next to Frodo on his right sat a dwarf of important appearance, richly dressed. His beard, very long and forked, was white, nearly as white as the snow-white cloth of his garments"* [11, с. 136] та К. Льюїса *"But what are you?" said the Queen again. "Are you a great overgrown dwarf that has cut off its beard?"* [12, с. 35] і водночас *"... the Dwarf made no answer, though he nodded and wagged his head a great deal"* [14, с. 31] немає жодної видимої причини для використання різного роду (хіба лише у другому випадку припустити, що королева ставиться до гномів з презирством, через що це є прикладом низхідної транспозиції). Так само важко пояснити такі випадки:

"He was a Faun. And when he saw Lucy he gave such a start of surprise that he dropped all his parcels" [12, с. 9]; але *"It's no good now, you know," said the Faun, laying down its flute and shaking its head at her very sorrowfully* [12, с. 16] – фіксуємо у К. Льюїса у межах одного й того ж роману.

"The imp took the pipe out of his mouth. "What did you say?" he said" [13, с. 45]; але *"The imp reappeared. "I've been thinking about what you said," it said even before Rincewind could open his mouth"* [13, с. 47] – у мовистилі Т. Пратчетта також у межах одного й того ж роману.

Приклади зміни роду в структурі одного речення характерні для творів К. Льюїса:

"But the Faun continued sobbing as if its heart would break. And even when Lucy went over and put her arms round him and lent him her handkerchief, he did not stop" [12, с. 17].

Слід наголосити на тому, що для досліджених творів фентезі не характерні сучасні поняття політкоректності та гендерної нейтральності, притаманні іншим типам сучасного дискурсу. Тому деякі номінації, які зазвичай характеризують як іменники подвійного роду, сприймаються як марковані чоловічим родом просто на підставі андроцентричності зображеного вторинного світу (скажімо, військові номінації та деякі назви професій) і не потребують додаткових способів родовираження, через що не підпадають під транспозицію.

Зауважимо, що серед досліджених текстів до використання займенникової референції тяжіє пародійний дискурс фентезі. У сучасних фентезі-текстах з трьох родів до займенникової референції загалом та транспозиції зокрема тяжіє середній рід. Опис закономірностей контекстуальної референції є перспективою подальшого дослідження.

Висновки. Описані зв'язки між родом, способом його вираження та концептуальними сегментами відображають лише особливості ККУС, тобто вони ґрунтуються на особливостях структури англійської мови загалом, але є обмеженими принципами функціонування сучасних британських творів жанру фентезі.

Література:

1. Левицкий В.В. Квантитативные методы в лингвистике / В.В. Левицкий. – Черновцы : Рута, 2004. – 190 с.
2. Mathiot M. Sex Roles as Revealed Through Referential Gender in American English / M. Mathiot, M. Roberts // Ethnolinguistics: Boas, Sapir and Whorf Revisited / ed. M. Mathiot. – The Hague : Mouton, 1979. – P. 1–47.
3. Попкова Е.М. Категория рода в современном английском языке: лингвистический и социокультурный аспекты : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Е.М. Попкова. – Орехово-Зуево, 2005. – 167 с.

4. Тимпко Л.А. Род как историческая и социолингвистическая категория / Л.А. Тимпко. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 46 с.
5. Vachek J. Selected Writings in English and General Linguistics / J. Vachek / eds. J. Horecky, J. Firbas. – Berlin : Walter de Gruyter, 1994. – 452 p.
6. Hornoiu D. The Category of Gender in Present-day English: Issues of Grammar and World View / D. Hornoiu [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.univ-ovidius.ro/litere/Anale/09%20volumul%20XX%202009/01.Language%20and%20Linguistics/04_diana%20hornoiu%20bun.pdf.
7. Marcoux D. Deviation in English Gender / D. Marcoux // American Speech / ed. M. Adams. – Durham : Duke University Press, 1973. – Vol. 48. – P. 98–107.
8. Svartengren T. The Feminine Gender for Inanimate Things in Anglo-American / T. Svartengren // American Speech / ed. Michael Adams. – Durham : Duke University Press, 1927. – Vol. 3. – P. 83–113.
9. Morris L. Gender in Modern English: The System and Its Uses / L. Morris. – Quebec : Universite Laval, 1991. – 294 p.
10. Lewis C.S. The Magician's Nephew / C.S. Lewis. – London : HarperCollins Publishers, 2005. – 221 p.
11. Tolkien J.R.R. The Lord of the Rings / J.R.R. Tolkien. – Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2005. – 1285 p.
12. Lewis C.S. The Lion, the Witch and the Wardrobe / C.S. Lewis. – London : HarperCollins Publishers, 2005. – 230 p.
13. Pratchett T. The Colour of Magic / T. Pratchett. – London : HarperCollins Publishers, 2005. – 240 p.
14. Lewis C.S. The Last Battle / C.S. Lewis. – London : HarperCollins Publishers, 2005. – 224 p.
15. Pratchett T. The Light Fantastic / T. Pratchett. – London : HarperTorch, 2000. – 272 p.
16. Lewis C.S. The Horse and His Boy / C.S. Lewis. – London : HarperCollins Publishers, 2005. – 226 p.
17. Tolkien J.R.R. The Silmarillion / J.R.R. Tolkien. – Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2004. – 386 p.
18. Pratchett T. Sourcery / T. Pratchett. – London : HarperTorch, 2001. – 260 p.
19. Lewis C.S. The Voyage of the Dawn Treader / C.S. Lewis. – London : HarperCollins, 2006. – 256 p.

Eglé Petroniené, Садовник-Чучвага Н. В. Функционирование категории рода в современных текстах жанра фэнтези: восходящая и нисходящая местоименная транспозиция

Аннотация. Статья посвящена исследованию функционирования категории рода в современных британских текстах жанра фэнтези. Проанализированы взгляды на местоимения как средства выражения рода, выяснены закономерности функционирования категории рода в современных текстах жанра фэнтези по восходящей и нисходящей местоименной транспозиции.

Ключевые слова: категория рода, концептуальная картина воображаемого мира, концептуальный сегмент, жанр фэнтези, критерий χ^2 , коэффициент взаимной сопряженности К.

Eglé Petroniené, Sadovnyk-Chuchvaha N. Functioning of the category of gender in the modern texts of fantasy genre: upgrading and downgrading pronominal transposition

Summary. The article is concerned with the studies of functioning of the category of gender in the modern British texts of fantasy genre. Different views on the pronoun as a means of expression of gender are analyzed, the regularities of functioning of the category of gender in the modern texts of fantasy genre for upgrading and downgrading pronominal transposition are found.

Key words: category of gender, conceptual worldview of the imaginary world, conceptual segment, fantasy genre, χ^2 test, cross-contingency coefficient K.